

Eindrapport van korte materialenscan

Contents

Intro..... 2

Thema : In kaart brengen van de afvalstromen en de opstellen massabalans 2

    Aanpak vanuit de kleine stappen..... 2

    Strategie en volgorde van de acties..... 3

Thema: opzetten en verbeteren van de samenwerking met de afvalophaler 3

    Aanpak vanuit de kleine stappen..... 4

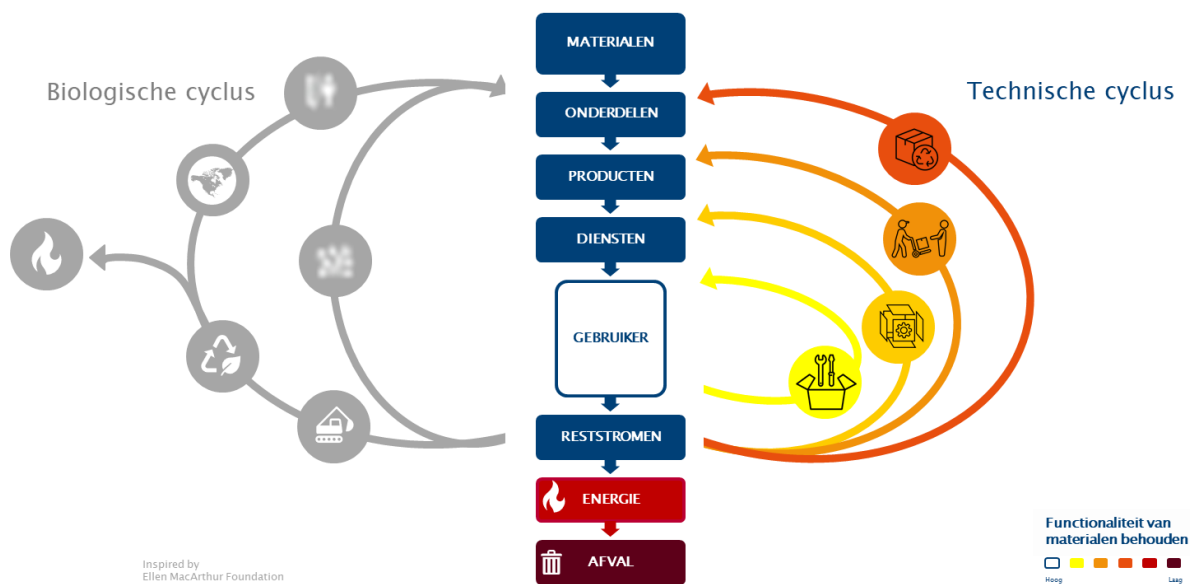
Thema : Verpakkingsafval 4

Thema : Netwerking en (matchmaking) platformen 4

Besluit 5

    Leerlessen die ook in Grensland is Circulair herkenbaar zijn..... 6

Vervolgstappen voor iedereen 8

Intro

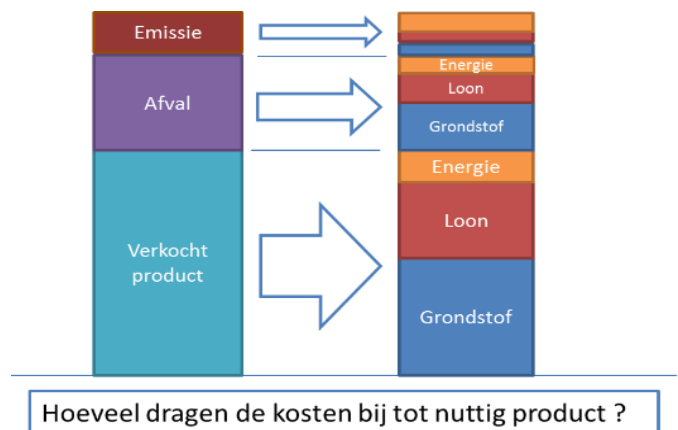
Dit rapport heeft tot doel om:

- een aantal regelmatig voorkomende laagdrempelige acties te identificeren
- bijkomende inspiratie aan te reiken
- toegang tot netwerk te vergroten

Thema : In kaart brengen van de afvalstromen en de opstellen massabalans

Aanpak vanuit de kleine stappen.

- Op agenda krijgen en houden in de organisatie:
  - In kaart brengen van gewichten en directe kosten voor verwerking
  - Transparante prijszetting (kosten) : verwerking, huur container,...
    - Huidige fracties die je ziet op de factuur en die je ziet in de reële container matchen. Herken je alle fracties? Weet je zeker welke container op welke fractie en facturatielijn staan? Omgekeerd versta je elke fractie van de factuur en kan je deze linken aan fysieke stromen?
  - Verborgen en indirecte kosten zichtbaar maken (meet % van grondstoffen dat afval wordt – gebruik dit % om ook de energie, arbeid en andere kosten mee te verdelen. Voeg andere indirecte kosten aan toe (ophalen afval, tijd om op te kuisen, tijd om afval vanuit afdeling naar centrale afvalcontainer (tussen opslag te brengen).

Starten en borgen van resultaten en continue verbetering

- Maak wat extra capaciteit vrij voor verbetertrajecten.
  - Bijv. Kies één kleine afdeling of eenvoudige werkpost waar een relevante afvalstroom ontstaat.
- Start met wat de operatoren zelf het meest 'dwars' zit.
- Meet afval per type product , per machine of per productielijn op en vergelijk.
- Bespreek milieu/afval (en veiligheidsissues) in reeds bestaande afstemmingsvergadering op de werkvloer (dagstart-meetings, lean meetings, 5S meetings, planningsmeeting, ...) Tip: koppel dit thema aan bestaande en goed werkende structuren.

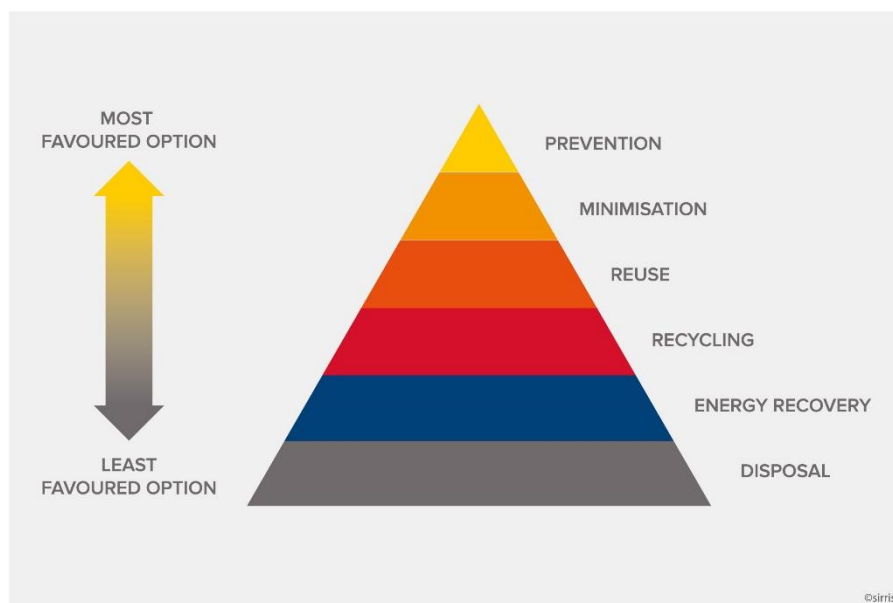
Strategie en volgorde van de acties

Te volgen strategie nadat de fracties en hun waarde in kaart gebracht zijn:

1. Opwaardeer afval van lage naar hoger stap in afval hiërarchie.
2. Reduceren van elke fractie: meet hierbij in relatie tot de nuttige output.
3. Valoriseer de reststroken, overschotten en restpartijen,... door gerichte samenwerking.

Functioneel hergebruik: Er bestaan verschillende kanalen om dat te onderzoeken.

- Gebruik matchmaking platforms zoals symbioseplatform
  - [Symbiose platform](#)
  - [Blog met uitleg over Symbiose platform](#)
  - [Getuigenis over symbiose](#) en [filmpje](#)
- Zoek welke verwerkers,... er interesse kunnen hebben in deze nevenstromen. (Bijv. Zet hiervoor eventueel studenten zoals bachelor of master studenten van product ontwikkeling)
- Zet eens zo'n partij op 2de hands te koop om te testen wat de waarde is
- Welke nuttige toepassingen kunnen er voor Grensland bedacht worden?

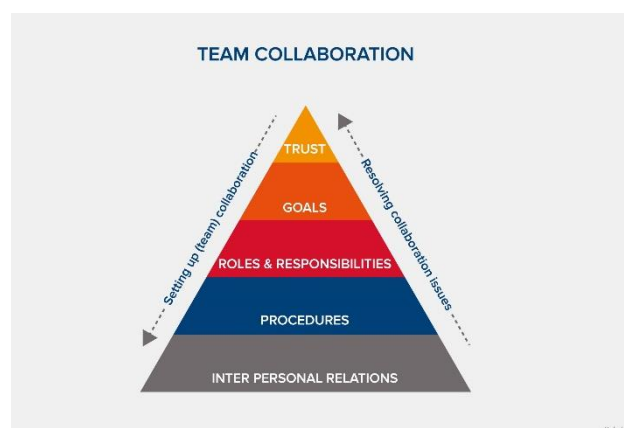

Thema: opzetten en verbeteren van de samenwerking met de afvalophaler

Een goede vertrouwensrelatie opzetten met je afval ophaler inzamelaar is belangrijk. Een goede en transparante communicatie is hierbij essentieel. Ga in gesprek.

Aanpak vanuit de kleine stappen.

- Waarop letten bij het afsluiten van een contract voor afvalinzameling en verwerking ? : <https://www.sirris.be/nl/waarop-letten-bij-een-contract-afsluiten-voor-afvalinzameling-en-verwerking>
- Stel zelf een afvalstoffen register op: <https://www.sirris.be/nl/beheer-van-afvalstoffen-start-met-opmaak-van-afvalstoffenregister>
- [Getuigenis samenwerking om afvalstromen te reduceren](#) + [Filmpje](#)
- Opzetten van samenwerking
  - Vraag de ophaler/verwerker hoe ze zelf omgaan met hun afvalstromen.
  - Vraag een bezoek aan hun installatie om te zien hoe de processen lopen.
  - Ga na of er afspraken kunnen gemaakt worden om afval te reduceren en of hoogwaardiger te verwerken.
  - Gebruik hiervoor eventueel het samenwerkingsmodel op stap voor stap tot een nieuwe samenwerking te komen. Startend van de gelijk doelen (kost, milieu impact,...)

Thema : Verpakkingsafval

Als er al preventieplannen opgesteld en uitgevoerd zijn, kan het zinvol zijn om terug even een breed beeld te verkrijgen.

Tools en ondersteuning

- [Oorzaak gevolgdiagramm verpakkingspreventie.](#)
- [Beslissingsboom karton](#)
- Valipac [Verpakkingsdiagnose](#)

Cases

- Volvo: Folies standaardiseren ([Zie getuigenis bij Volvo](#)); afvalnummers ([Zie getuigenis Volvo](#)); paletten ([zie getuigenis Volvo](#))
- Vallpac: [Valipac projecten gericht op folies, straps,...](#) ook [leuk sensibiliseringsfilmpje](#), [project gesloten kringloop krimpfolie](#)

Thema : Netwerking en (matchmaking) platformen

- [Industriepartnerschap](#)
- [Valipac](#)

- [Ovam – Symbiose](#)
- [Ovam Ecodesign](#) kunnen ook een rol spelen in zoeken naar ontwerp opdrachten voor benutten van nevenstromen (contact [Wouter Ulburghs](#)). (HoWest , UAntwerpen).
- Afval makelaar: [Recycling Partner Belgium](#) onafhankelijke partner die uw afvalbeheer mee opneemt en die je betaalt ivm de waarde (kost reductie, meer opbrengst, hoeveelheid materiaal dat hoger op de afvalhiërarchie komt (bijv. van verbranding naar recyclage, van recyclage naar hergebruik,...) die hij verwezenlijkt.
- [Adresboek met alle milieubedrijven](#) (emis vito)
- Vinden van recyclage partner voor specifieke kunststof nevenstroom. Het doel van deze gids is om de competenties van de afvalverwerkende bedrijven te matchen met die van de kunststof- en textielbedrijven opdat afval van de ene sector waardevolle grondstof zou worden voor de andere. Website: <https://www.werecycleplastics.be/>
- Specifiek digitaal netwerk voor circulaire kunststoffen. <https://www.polytopoly.com/en/>
- CircLean is a European network of stakeholders interested in fostering the future of industrial symbiosis in the European Union. It brings together industries, public authorities, industry associations and researchers. Website: <https://circlean-symbiosis.eu/> and online matchmaking tool: <https://www.circleanmatching.eu/>

Besluit

In dit gedeelte brengen we zo veel mogelijk leerlessen die maakbedrijven kunnen helpen om brengen minder materialen te verbruiken, hun nevenstromen beter te valoriseren of hun materiaalkringlopen te sluiten.

Schematische aanpak die voor alle bedrijven haalbaar is, kan je als volgt weergeven.

Bijna iedereen is zich erg bewust van de noodzaak om zuinig met de grondstoffen om te springen en ziet de noodzaak om materiaalkringlopen te sluiten. Dat is goed nieuws.

Anderzijds zijn veel maakbedrijven op zoek naar eenvoudige korte-termijnacties die zinvol zijn en die ook rendabel zijn. Niet alle bedrijven vinden deze. De meest bedrijven die wel tot concrete actie komen, starten met optimalisatie. Sommigen starten met afvalpreventie, beter sorteren, selectiever inkopen, ... In al deze gevallen starten de bedrijven daar waar ze zelf en op korte termijn het verschil kunnen maken.

Leerlessen die ook in Grensland is Circulair herkenbaar zijn

Het leerproces

1) We stellen vast dat starten met activiteiten vanuit een optimalisatieperspectief erg snel leidt tot een breed en stevig draagvlak voor dit thema.

Bedrijven die het laag hangend fruit geplukt hebben, zetten in een vervolgstap veelal in op innovatie vanuit hun product of proces. Herontwerp van verpakkingen, inzetten van recyclaten of hernieuwbare materialen, aanpassingen in het productieproces of de organisatie ervan die leiden tot minder materiaalverbruik, dikwijls ook met minder energieverbruik.

2) Opvallend is dat deze bedrijven de bottom-up-initiatieven (gestart vanop de werkvloer) weten te koppelen aan de top-down-aanpak (de bedrijfsdoelstellingen vanuit de directie), waardoor de juiste ideeën ook de vereiste middelen krijgen.

Hierdoor komt deze innovatie in een versnelling.

Een kleinere maar snel groeiende groep bedrijven zet in op samenwerking. Dat kan vele vormen aannemen, van lokale samenwerking om materialen en nevenstromen optimaal te benutten over partnerschappen om producten ook bij afdanking opnieuw een tweede leven te geven tot het opzetten van product-dienstcombinatie zoals verdienmodellen als product-als-een-dienst.

3) Verder viel ook op dat de bedrijven in deze groep steeds tot de conclusie komen dat samenwerking echt het verschil maakt en hun echt resultaten oplevert. Ze werken samen met leveranciers, klanten, dienstverleners voor hun producten maar ook met veel andere stakeholders, zoals naburige bedrijven, onderzoeksinstellingen, kenniscentra, ...

4) We zien een steeds grotere bereidheid van bedrijven om rond dit thema te communiceren, omdat het de eigen waarden (imago) versterkt, intern en extern, en omdat het aanzet tot verandering in de waardeketen.

Waar starten?

Over al deze bedrijven heen zien we ook veel gelijkenissen, ongeacht de grootte en het aantal stappen dat al gezet is.

5) Een belangrijke boodschap voor dit project is dat er geen juiste of foute manier is richting circulair ondernemen. U kunt dus die straten inslaan waar het voor uw bedrijf het meeste zin geeft en vooral ook waarvoor er binnen uw organisatie de grootste 'goesting' is.

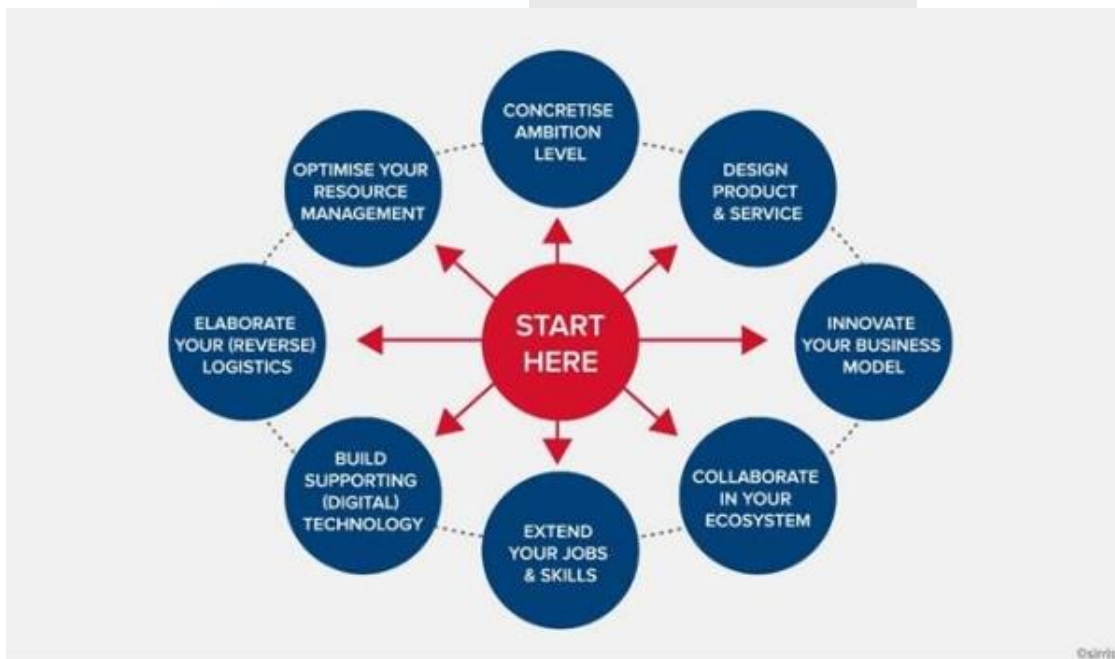
Anderzijds is het duidelijk dat er voor de maakindustrie ook een aantal actiedomeinen zijn die steeds terugkeren. Ongeacht welk parcours uw bedrijf aflegt, komen er een tiental facetten vroeg of laat bijna zeker aan bod.

Optimalisatie en standaardisatie
van goede praktijken leidt tot breed
draagvlak

Innovatie vanuit draagvlak en
kansen in de eigen processen

Innovatie helpt om bottom-up en
top-down te koppelen, zo ontstaat
versnelling !

Inzicht in voordelen van brede
samenwerking brengt nieuwe
kansen.

Wat betreft de aangereikte tools en inspiratie die we o.a. via [AFVALorisatie](#) hebben aangereikt, kwamen we ook tot volgende inzichten:

6) **Tools zijn slechts een aanzet om de juiste vragen te stellen.** Het gebruik ervan helpt bedrijven niet direct. Het proces van de juiste vragen stellen en het zoeken naar antwoorden is de grootste waarde van de tools.

7) **Inspiratie (blogs, filmpjes,...) gebruik je om op ideeën te komen** en niet om blind te kopiëren. Ze laten zien wat er mogelijk is, ook voor kmo's. Ze laten de haalbaarheid van acties zien.

Het is een moeilijke weg naar circulaire economie. Zeker bij de start is het niet alleen voor bedrijven erg verwarrend en is vooruitgang niet steeds evident. Er moet veel geleerd worden op veel verschillende vlakken. Het start met kleine acties om betrokkenheid en 'goesting' te verkrijgen en pas als daar voldoende comfort en inzichten uit verkregen zijn kunnen wat kleinschalige experimenten opgezet worden. Voor geheel deze opstart periode zijn er tal van tools, voorbeelden en inspiratie te vinden die o.a. op de website van Grensland is Circulair worden samengebracht.

- De [Grensland is Ciculair pagina](#) met veel info en links naar info, inspiratie en activiteiten
- De [projectwebpagina](#) geeft u toegang tot de publicaties, tools, tips, filmpjes.
- Via [de OVAM Cirkeltips](#) kunt u ook de info terugvinden in de vorm van concrete tips.
- Via de [AFVALorisatie-afspeellijst](#) kunt u ook alle filmpjes opnieuw bekijken en verder delen.

Doe het zelf – *Sharing with you*

Maximaal leren en samenwerken

Hoe openheid het leren ook voor bedrijven maximaliseert en wat het best gesmaakt wordt?

- 8) De waarde van samenwerking is groter naarmate er meer cross-sectorale samenwerking is. De samenwerking leidt tot co-creatie, waarbij de partijen niet vooraf weten waar deze zal landen, maar er wel een sterk gemeenschappelijk doel is.
- 9) Leren van gelijkaardige bedrijven blijft krachtig. Het delen van ervaringen versterkt het vertrouwen en maakt duidelijk dat ook kleine stappen zetten zinvol is. Deze leiden immers tot kennis en ervaring die noodzakelijk is om een grotere actie op te zetten.
- 10) Er blijven heel wat opportuniteiten onbenut bij de vele bedrijven die alleen de eigen directe impact op de radar hebben staan. Bedrijven die in hun waardeketen of in hun ecosysteem (nieuwe) initiatieven nemen, vinden bijkomende kansen, identificeren nieuwe partners, ontsluiten markten, verkrijgen toegang tot bijkomende kennis en worden gaandeweg robuuster en veerkrachtiger.

Vervolgstappen voor iedereen

Een circulair project start je niet zomaar op! We zien en weten dat dat moeilijk is. Wat zijn de sleutels tot succes als je voor het eerst wil starten? Deze eenvoudige startmethode heeft zich reeds bij veel bedrijven en organisaties bewezen.

Steek niet zomaar geld in een circulair project. Er is bij aanvang ook geen ROI te berekenen. Maar kan je dan wel starten en vooruitgang boeken?

1. **Klein, kleiner, kleinst:** bouw geen breed draagvlak op als je start. Begin bij één collega, één klant. Start met een kleine actie waarbij je minstens één nieuwe persoon betreft. Na een tijd heb je vanzelf een 'draagvlak'.

Grenslaan is Circulair

2. **Start vanuit de klant** en zoek een probleem dat de moeite is om op te lossen. Deze klant kan ene interne klant zijn (andere afdeling) of een logistiekpartner of een afvalophaler,...
3. **Ga iteratief te werk** en kijk af en toe eens om. Zo zie je waar je al staat. Na elke iteratie kan je leren, ofwel is het gelukt en kan je succes vieren en verder bouwen, ofwel liep het anders dan voorzien en kan je noteren wat je daaruit geleerd hebt. Zo voorkom je dat je steeds hetzelfde doet met het zelfde (beperkte) resultaat.

Meer weten over deze logica? In [deze blog wat extra info](#).